

KABOUTER SNIBBELT JE HEEFT DAAR ZO HAAR EIGEN GEDACHTE OVER

Fie van Dijk

In het voorjaar van dit jaar kreeg het echtpaar Spekking-Matti van de toenmalige minister van CRM, Engels, de opdracht om mogelijkheden voor een televisiejournaal voor kinderen na te gaan. 'Ook 'n jeugdrecht: informatie' luidt de kop van een artikel over hen in Het Parool van 29 maart; 'Tijd is rijp voor kinderjournaal' heet het in Groot Utrecht van 18 juli. Uit beide stukken haal ik wat uitspraken van het echtpaar aan.

'Ook kinderen hebben recht op informatie, waardoor ze spelenderwijs met de wereld in contact kunnen komen. Het nieuwe journaal moet stoelen op de aktualiteit, maar vooral op die aktualiteit die voor kinderen van belang is en die hun aandacht heeft. Je zou bijvoorbeeld een uitzending kunnen starten met: vandaag is het knikkerseizoen begonnen. Dan weten ze meteen dat 't hún programma is. Maar om Joop den Uyl zal het journaal ook niet heen kunnen.'

'(. . .) je moet geen verkinderlijking geven van het gewone journaal. We zullen onderzoek moeten doen naar de beleveniswereld van kinderen en naar aanleiding daarvan de onderwerpen moeten kiezen. Ook zal het kinderjournaal nogal iets langer bij iets stilstaan. Als je het bijvoorbeeld over de kabinetsformatie hebt, mag je niet ervan uitgaan dat je kijkers weten wat een kabinet is. Dat moet je eerst uitleggen. Bovendien willen kinderen altijd graag weten hoe iets afloopt. Stelt dat je bericht hebt, dat een vogel uit de olie gered is, dan willen ze na een week vast wel weten hoe 't met die vogel gaat. Dan kunnen een paar miljoen kinderen weer rustig gaan slapen.'

'Het kinderjournaal zal ook een tegenwicht bieden tegen heel wat door Spekking-Matti verafschuwde kinderlektuur. Wim Spekking: 'In 85% van de Amerikaanse kinderboeken, en bij ons is het niet veel anders, komt geen meisje voor. Op 97% van de plaatjes staan alleen mannen en jongens. Als kleuter word je al geïndoktrineerd.' Matti: 'Meisjes wordt een passieve rol opgedrongen, vóór hun twaalfde staan ze al op dood spoor. Op het kinderjournaal zouden ze kunnen zien dat vrouwen ook andere dingen kunnen doen dan thuiszitten.'

'Het volwassenenjournaal slaat niet aan bij kinderen. Wij hebben proeven genomen: de jeugd kijkt vol interesse naar Ti-ta-tovenaer en de reclame maar op het moment dat de journaalgang gaat en de nieuwslezer in beeld verschijnt gaan de jongens en meisjes wat anders doen. Ze pakken een boek dat al die tijd in de buurt lag, en kijken pas weer op als de STER-spots weer komen.'

'Het zullen waarschijnlijk kinderen tussen de zeven en de twaalf jaar worden. We hadden eerst gedacht dat we al met zes jaar konden beginnen, maar daar zijn we nu - na studie - van terugkomen. Natuurlijk zul je items hebben waar kinderen van tien tot twaalf jaar meer van snappen dan de zeven- en achtjarigen, maar we verwachten toch dat het pakket nieuws dat we brengen de hele groep van zeven tot en met twaalf zal

kunnen boeien. In een jeugdjournaal heb je namelijk meer gerichtheid dan het journaal voor volwassenen met z'n grotere verscheidenheid aan kijkgroeperingen.'

'Het informeren van kinderen gaat hun (het NOS-journaal) niet al te best af, en dat is een tekortkoming, want kinderen hebben recht op begrijpelijke informatie. Wij gaan ervan uit dat ze deel uitmaken van deze wereld. Er zijn problemen die zich met hen bemoeien; mogen zij zich alsjeblieft met die problemen bemoeien? !'

'Er zijn duizend-en-een mogelijkheden voor kindernieuws. Maar als je 't me zo, ineens vraagt . . . dat is wel lastig. Maar ik kan me voorstellen dat we op de derde dinsdag van september de kinderen glashelder kunnen uitleggen wat een betalingsbalans is, bijvoorbeeld.'

'Er moet op een heel aparte manier worden geïnterviewd, en dat stelt met name hoge eisen aan de mensen die het antwoord moeten geven. Je kunt niet zomaar een stukje uit een speech van Den Uyl nemen, de minister-president moet het voor de camera allemaal nog eens navertellen. In kindertaal.'

'Een weerbericht moet er in ieder geval zijn, aantrekkelijk gebracht. Ik stel me voor dat als de weersverwachting 'sneeuw' is, men een poppetje door het beeld laat dansen ofzo, helemaal onder de sneeuw. Dat zegt de kinderen ontzettend veel. Je moet ook een natuurkalender in het journaal hebben, kinderen vinden de natuur vreselijk belangrijk.'

Matti, A. en W. Spekking. *Kabouter Snuffeltje*. Helmond enz. 1971. (Kab. Snuff.)

Matti, A. en W. Spekking. *De dwaaltocht van kabouter Snuffeltje*. Helmond enz. 1971. (Dwaalt.)

Kabouter Snuffeltje is door zijn koning Floriswipperedelapip naar het dierenbos gezonden om te werken voor 'vrede en rechtvaardigheid'. Een soort buitenkerkelijke zending dus, van een vreemde natie, want kabouter Snuffeltje heeft verder met het bos niets te maken. Op een gegeven moment krijgt hij dan ook van hogerhand bevel het dierenbos te verlaten om een onbekende nieuwe taak elders te gaan verrichten. En wat hogerhand doet, is kennelijk goed: het bevel wordt zonder morren opgevolgd.

Ook kabouter Snuff . . . o nee, kabouter Ramsalikee van Woef tot Waf, welnee, zeg toch Snuffeltje, mallerd! , pakt de zaakjes nogal paternalistisch aan. Hij vond 'dat het in de wereld soms onrechtvaardig verdeeld was. De één bezat alles, de ander had niets. In het grote dierenbos had hij dit voor een groot deel kunnen veranderen' (Dwaalt. p. 15). Wát hij veranderd had, wordt overigens niet duidelijk. Aan welke kant Snuffeltje staat, blijkt uit zijn kennissenkring. Hij kan natuurlijk niet bij alle dieren op verjaarsvisite gaan, maar hij maakt een uitzondering voor de prachtige reebok, die tot de beste families behoort. Daar trekt hij wel even zijn goeie goed voor aan!

Helaas heeft Snuffeltje 'geen tijd over voor mooie en echte dingen, zoals lezen, studeren, nadenken' (Kab. Snuff., p. 30). Wat mis ik in dit rijtje? O, ja: klassieke muziek en een goed gesprek bij kaarslicht, maar misschien kan hij voor dat laatste bij de reebok terecht.

Bij een ideologie van gezag en orde hoort ook beheersing: geen ruzie maken als Snuffeltje eraan komt (Kab. Snuff., p. 44), niet hard lopen als je nieuwsgierig bent (Kab. Snuff., p. 45), 'als hij niet oppaste, kreeg hij tranen in zijn ogen' (Kab. Snuff., p. 52), 'hij kreeg bijna zin om een deuntje te fluiten' (Dwaalt., p. 7).

Protesten tegen woningnood, t.v.-reklame en autosnelwegen blijven door hun vaagheid modieuze kreten. Alleen in 'de dwaaltocht' komt de liefdeloosheid van een mens enigszins uit de verf als een hond uit de auto wordt gegooid omdat zijn baas met vakantie gaat. Het tweede boekje is trouwens spannender en minder flauw dan het eerste.

De afdeling maffe woorden is groot. Iedere lezer heeft al gegierd bij het vernemen van koddige namen, maar daarmee is de pret nog niet uit. Een hoofd is een bol, het velletje zacht als satijn, de neus van het hert satijnzacht, zo werd de stille, donkere nacht aan flarden geschreeuwd, en een moeilijke taak werd op zijn kleine schouders gelegd.

En in het eerste boekje komen we pas op bladzij vierenvertig een 'jongedame' tegen. Gaat die met autootjes spelen of de brand blussen? Helaas, het is al net als in die 85 en 97 procent van de Amerikaanse kinderboeken: de jongedame moet op de kinderen passen.

'Ook kinderen hebben recht op informatie'. Flink gezegd, maar wat betekent deze slogan? Ieder mens heeft recht op alle informatie over wat er in de wereld gebeurt. Hoe komt het dat veel informatie ook voor volwassenen ontoegankelijk is? Vraag maar aan oom Nixon. Kinderen moeten leren welke belangen bij welke informatie gediend zijn, wie het nieuws selekteert en vorm geeft.

Wat houdt 'nieuws-voor-kinderen' eigenlijk in? Wie communiceert met wie? Kinderen met kinderen? De heer en mevrouw Spekking hebben het over een kommunikatie van volwassenen naar kinderen, want ze willen onderwerpen kiezen naar aanleiding van de beleveniswereld van kinderen. Ze zeggen er overigens meteen bij dat ze om Joop den Uyl niet heen kunnen.

'De beleveniswereld van kinderen' lijkt me trouwens gekompliceerder dan bedoeld wordt, zelfs al vallen de zesjarigen om ongenoemde redenen uit de boot. Zou een kind uit een buurt waar je luie Hendrik op je rug hebt zodra je een boek leest, en waar je voor professor uitgescholden wordt als je naar de mavo gaat, een zelfde beleveniswereld hebben als de dochter van het echtpaar, dat steeds gefotografeerd wordt voor een volle boekenkast? Het is duidelijk: ze bedoelen de beleveniswereld van een kind dat z'n boek weglegt als Ti-ta-tovenaar begint, en het weer oppakt als Jan Gerritsen in beeld verschijnt. Kinderen dus die van mooie en echte dingen houden.

Dat kinderen Ti-ta-tovenaar verkiezen boven het NOS-journaal bewijst niets als ze geen andere keuzemogelijkheden hebben. Beide programma's werken even vervreemdend: Ti-ta-tovenaar doordat het met veel geschreeuw in een absurd eigen wereldje blijft steken; het NOS-journaal doordat het met de mond vol van dollarkrississen en betalingsbalansen suggereert dat politiek zich alleen afspeelt tussen staatshoofden, bank-direkteuren en doctorandussen. Het Engelse journaal is zo handig om tenminste te beginnen met een onderwerp uit de beleveniswereld van 'ons soort mensen', in de trant van: Mrs. Baker uit de Fleetstreet in Liverpool had om zes uur de piepers nog niet gaar, en dat schoot Mr. Baker zó in de verkeerde keel dat hij haar afmaakte met zijn zakmes. Kijk, dan weet de man in de straat meteen dat 't zijn programma is. Maar ook daar kunnen ze om hun Joop den Uyl niet heen.

Een televisiejournaal voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Na een paar maanden studie heeft het echtpaar Spekking-Matti de zesjarigen laten vallen. Nog een paar maanden hard studeren en ook de zeven- tot twaalfjarigen hoeven niet meer. Laten wij op onze scholen de kinderen leren hun eigen nieuws op te scharrelen zoals Martin Bartling dat in de vorige Moer heeft beschreven. Laten we ze tot lezen, luisteren en kijken opvoeden, zodat ze de knutselwerkjes van de Gooise hbs-ers kunnen doorzien.